

DAÜ HUKUK FAKÜLTESİ 2024-2025 GÜZ DÖNEMİ ANAYASA HUKUKU I PRATİK
ÇALIŞMA II
30.12.2024

SORU 1. Anayasa hükümlerinden hareketle olağan dönemde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin hukuki niteliğini açıklayarak, normlar hiyerarşisindeki yerini araştırınız.

SORU 2. Olağan dönem Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile olağanüstü dönemde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri arasında hukuki nitelikleri karşılaştırarak varsa farklılıklarını tespit ederek açıklayınız.

SORU 3. Hükümet sistemlerinin analizinde başvuru Devlet başkanlarının yasama yetkileri nelerdir?

SORU 4. Aynı kişi hem yürütmede, hem yasamada görev alamadığı hükümet sistemi....., yürütmenin yasamadan kaynaklandığı hükümet sistemi ise.....dir. Burada boş bırakılan yerlere hangi ikili gelmelidir?

SORU 5. Devlet başkanlarının Shugart ve Carey'nin hükümet sistemi tasniflerini oluşturmada kullandığı yürütme ve yasama organı ile ilişkilerinden doğan yetkiler nelerdir? Bu yetkilerin hükümet sistemini tanımlamak için nasıl yetkiler olması gerekir?

SORU 6. Hükümet sistemlerinin 5 li tasnifine (Shugart ve Carey'nin) göre yarı- başkanlık hükümeti sistemi ile başkanlı parlamenter hükümeti sisteminin temel farkları nelerdir?

SORU 7. “Yürütme organı ikiye ayrılmıştır, bunlardan biri, siyasal bakımdan sorumsuz olan yani parlamento tarafından görevine son verilemeyen devlet başkanı; diğer ise yürütme organının sorumlu unsuru olan başbakan ve bakanlar kuruludur” ifadesinde geçen özellikler hükümet sistemlerinin 5 li tasnifine göre hangi hükümet sistemlerinde bulunmaz?

SORU 8. Bakanlar Kurulu 13.05.2012 tarihinde 3258 sayılı Yetki Kanununa dayanarak çıkarılan KHK ile Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nda değişiklik yapmıştır. Anayasa Madde 159/son “[Kurul üyelerinin seçimi, dairelerin oluşumu ve iş bölümü, Kurulun ve dairelerin görevleri, toplantı ve karar yeter sayıları, çalışma usul ve esasları, dairelerin karar ve işlemlerine karşı yapılacak itirazlar ve bunların incelenmesi usulü ile Genel Sekreterliğin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir]”. **İlgili değişikliğin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulduğuna varsayarsak, Mahkeme'nin yanıtı ne olurdu? (2017 öncesi kararname rejimini -md.91- esas alarak yanıtlayınız.**

SORU 9. Olağanüstü Hal ve Sıkıyönetim ilanı kim tarafından yapılabilir? Böyle bir ilan hangi usulde yapıldığını belirtiniz. Türkiye'nin bir bölgesinde olağanüstü hal ilan edildiğini varsayalım. Bu ilanın denetimi usulü hakkında bilgi veriniz.

SORU 10. Bir bakan hakkında meclis soruşturması açılmasına karar verilmesi için TBMM Genel Kurulunda hangi çoğunluk gerekir? Bu yola ilişkin süreçte başka karar yeter sayısı öngörülmekte midir? Yazınız.

SORU 11. Hakkında meclis soruşturması açılmış olan eski bakanlardan A, yasama organınca oluşturulan soruşturma komisyonuna, soruşturmanın yürütülmesi sırasında kendisine uygulanacak olan İçtüzük kuralının anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Bu iddiayı ciddi bulan soruşturma komisyonu, söz konusu kuralın anayasaya aykırılığı sebebiyle anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. **Anayasa Mahkemesi ne yönde bir karar vermelidir? Neden?**

OLAY I: TBMM Genel Kurulu, 30.06.2025 tarihinde yapılan birleşiminde TBMM genel seçimlerinin 08.09.2025 günü yapılmasına 486 evet oyuna karşılık 11 ret oyu ile karar vermiş olduğunu düşünelim.

SORU 12. TBMM Genel Kurulu böyle bir karar alabilir mi? Bu kararın sonucu ne olur?

SORU 13. TBMM genel kurulu böyle bir kararı kanunla mı yoksa kararla mı alır?

SORU 14. Bu karar için toplantı ve karar yetersayısı gerçekleşmiş midir?

SORU 15. TBMM Genel Kurulu 400 kişinin hazır bulunduğu bir oturumda 275 kişiyle bu kararı alabilir mi?

OLAY II A: Yüksek Askerî Şûranın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile "Sekretarya" başlıklı şu hüküm yürürlüğe girmiştir. "(1) Yüksek Askerî Şûranın sekretarya hizmetlerini Cumhurbaşkanınca belirlenecek merci yürütür." Altı çizili ibarenin Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

OLAY III B: 17.1.2019 tarihli ve (28) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde "(Ek:RG-18/1/2019-30659-CK-28/2 md.) (2) Türkiye'nin tanıtımına yönelik yurtdışında yapılacak mal ve hizmet alımlarında alım yapılacak olan ülkedeki piyasa şartlarının gerektirmesi ve önemli fiyat avantajı sağlanması halinde, sözleşmesinde belirtilerek, Kültür ve Turizm Bakanının onayı ile yüklenme tutarının tamamına kadar yükleniciye bütçe dışı avans olarak ön ödeme yapılabilir. Bakan onayında teminat alınıp alınmayacağı ayrıca belirtilir. Ön ödemeye ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir" hükmü getirilmiştir. Hükmün aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

SORU 16. Sizce Anayasa Mahkemesi yukarıdaki 2 başvuru ile ilgili ne karar verecektir?

ANAYASA YARGISI İLE İLGİLİ PRATİK ÇALIŞMA SORULARI

OLAY VI: İmar plânında ilkokul yeri olarak ayrılan taşınmazın kamulaştırılması veya plân değişikliği yapılması isteminin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, İstanbul 6. İdare Mahkemesi, 3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 13. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırılığı gerekçesiyle 22.04.1997 tarihli başvuruya Anayasa Mahkemesine iptali için başvurmuştur.

3194 sayılı Yasa'nın itiraz konusu birinci ve üçüncü fıkraları da içeren 13. maddesi şöyledir:

"Madde 13- Resmî yapılara, tesislere ve okul, cami, yol, meydan, otopark, yeşil saha, çocuk bahçesi, pazar yeri, hal, mezbaha ve benzeri umumî hizmetlere ayrılan alanlarda inşaata ve mevcut bina varsa esaslı değişiklik ve ilaveler yapılmasına izin verilmez. Ancak imar programına alınıncaya kadar mevcut kullanma şekli devam eder.

İmar programına alınan alanlarda kamulaştırma yapıncaya kadar emlak vergisi ödenmesi durdurulur. Kamulaştırmanın yapılması halinde durdurma tarihi ile kamulaştırma tarihi arasında tahakkuk edecek olan emlak vergisi, kamulaştırmayı yapan idare tarafından ödenir. Birinci fıkrada yazılı yerlerin kamulaştırma yapılmadan önce plan değişikliği ile kamulaştırmayı gerektirmeyen bir maksada ayrılması halinde ise durdurma tarihinden itibaren geçen sürenin emlak vergisini mal sahibi öder.

Ancak, parsel sahibi imar planlarının tasdik tarihinden itibaren beş yıl sonra müracaat ettiğinde imar planlarında meydana gelen değişikliklerden ve civarın özelliklerinden dolayı okul, cami ve otopark sahası ve benzeri umumî hizmetlere ayrılan alanlardan ilgili kamu kuruluşunca yapımından vazgeçtiğine dair görüş alındığı takdirde, tüm belirli çevredeki nüfus, yoğunluk ve donatım dengesini yeniden irdeleyerek hazırlanacak yeni imar plânına göre inşaat yapılır. Bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan imar planlarında, bahsedilen beş yıllık süre bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren geçerlidir.

Onaylanmış imar planlarında, birinci fıkrada yazılı yerlerdeki arsa ve arazilerin, bu Kanunda öngörülen düzenleme ortaklık payı oranı üzerindeki miktarlarının mal sahiplerince ilgili idarelere bedelsiz olarak terk edilmesi halinde bu terk işlemlerinden ayrıca emlak alım ve satım vergisi alınmaz."

SORU 17. 3194 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin üçüncü fıkrasının iptali için daha önce yapılan başvuru, 1.6.1989 günlü, Esas:1988/34, Karar: 1989/26 sayılı kararla, kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Hükmün bu koşullarda iptali mümkün müdür?

SORU 18. Anayasa Mahkemesi sadece 13. maddenin 1. Ve 3. Fıkralarının iptali istenmesine rağmen 14. Maddeyi de iptal etmiştir. Bu mümkün müdür?

SORU 19. Kararda söz konusu İmar kanununun 13. Maddesine ilişkin başvuruda Anayasanın 2 ve 35. maddelerine aykırılığı gerekçesi ileri sürülmüş, ancak Anayasa Mahkemesi 13. ve 35. maddeye aykırılıktan iptale karar vermiştir. Bu mümkün müdür?

SORU 20. Anayasa Mahkemesi kararın RG de yayımdan itibaren 6 ay sonra yürürlüğe gireceğini belirtmektedir? Bunun amacı nedir? Anayasa Mahkemesinin bu konuda parlamento üzerinde kullanabileceği bir yetki var mıdır?

OLAY V: Anayasa Mahkemesinde, 15/7/1963 günlü, 274 sayılı Sendikalar Kanununun 29/7/2024 günlü, 1317 sayılı "274 sayılı Sendikalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 31 inci maddesine bir bend ile bu Kanuna 3 geçici madde eklenmesi hakkında Kanun" un 1 inci maddesiyle değiştirilmiş 1, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 23, 29 ve 32 nci maddelerinin dilekçede gösterilen kurallarının Anayasa'ya aykırılıkları nedeniyle 144 milletvekili tarafından iptalleri istenilmiştir.

Kanunun 9. Maddesinin 2. Bendinin a fıkrası, "bir işçi sendikasının Türkiye çapında çalışabilmesi için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan sigortalı işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmesi" gerektiği düzenlenmiştir. Buna göre sendikaların faaliyet gösterebilmesi için kurulu bulunduğu iş kolunda sigortalı işçilerin en az 1/3'ünü üye yazmış olması, aynı bendin b ve c fıkralarında ise bu şartın federasyon ve konfederasyonlar için de öngörüldüğü düzenlenmiştir. AYM'si ilgili düzenlemeleri Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir.

SORU 21. Bu başvuru yolunun hukuki niteliği nedir? Başvuru yoluna ilişkin olarak başka hangi normlar hakkında AYM'sine başvuru yapılabilir?

SORU 22. Bu yola başka kim/kimler başvurabilir? Başvuru yapılan normun ve denetimin kapsamı bakımından ne tür bir denetim öngörülmektedir?

SORU 23. Başvuru Kanun değişikliğinin tümü üzerinde yapılan oylamanın yeterli kabul oyu ile alınmadığı gerekçesiyle yapılmış olsaydı Anayasa Mahkemesince başvuru hakkında nasıl karar verilirdi?

SORU 24. Anayasa Mahkemesinin bu hükümleri iptal etmesinin gerekçesi ne olabilir?

OLAY VI: A hakkında açılmış olan bir davada, davaya bakan hakim Trafik Kanununun 13. maddesinin uygulanması gerektiğini ancak bunun anayasaya aykırı olduğunu düşünmektedir. Bunun üzerine davaya bakan hakim, anayasaya aykırılık sorunun çözülmesi için anayasa mahkemesine müracaat etmiştir. Anayasa Mahkemesi ise, bu davada Trafik kanununun 13. maddesi değil, 16. maddesinin uygulanması gerektiğini, dolayısıyla davada uygulanması mümkün olmayan bir kuralın anayasaya aykırılığı ileri sürüldüğü gerekçesiyle yapılan müracaatı reddetmiştir.

SORU 25. Davaya Bakan Hakim Bu Olayı Anayasa Mahkemesine Götürmeye Yetkili Midir?

SORU 26. Anayasa Mahkemesinin Kararı Doğru Mudur?

OLAY VII: TBMM Genel Kurulu 1444 sayılı Kanunun görüşülmesi sonucunda yapılan oylamada, 257 kabul, 207 ret ve 80 çekimser oy kullanılmıştır. 22.4.1996 tarihinde kanun R.G de yayımlanmıştır. Bu kanun hakkında Cumhurbaşkanı ve X partisi meclis grubu Kanunun son oylamasında geçersiz oyların kabul oyu şeklinde sayıldığı ayrıca bu Kanunun eğitim ve öğretim hakkını düzenleyen Anayasanın 42.

maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle 28.4.1996 tarihinde Anayasa Mahkemesine ayrı ayrı dava açmışlardır. Aynı gün kabul edilen 1445 sayılı Kanun, 22.4.1996 tarihinde R.G yayımlanmıştır. 135 milletvekili bu Kanun hakkında Mecliste asıl komisyonunda görüşülmediğinden tali komisyon raporu esas alınmak suretiyle Genel Kurula geldiği bunun Anayasa ve İçtüzüğe aykırı olduğu gerekçesiyle 4.5.1996 tarihinde Anayasa Mahkemesine dava açmışlardır.

SORU 27. Cumhurbaşkanı ve X partisi meclis grubu (eski anayasal düzenlemeye ve yeni anayasa değişikliklerine göre) bu gerekçelerle dava açabilirler mi? Süre, dava açmaya yetkili kişiler ve dava türü açısından değerlendiriniz.

SORU 28. Cumhurbaşkanının Kanunu daha önce Meclise iade etmemesi dava açma hakkını engeller mi?

SORU 29. Cumhurbaşkanı yurtdışında olması halinde davayı Cumhurbaşkanı yardımcısı açabilir miydi?

SORU 30. Açılan bu davalarda Anayasa Mahkemesi'nin kararı ne olmalıdır? Ayrı ayrı değerlendiriniz.

SORU 31. 1445 sayılı Kanun hakkında 135 milletvekili ileri sürdükleri gerekçeyle dava açabilir mi? Açılması halinde Anayasa Mahkemesinin kararı ne olmalıdır?

SORU 32. 135 vekil bu kanunun ivedilikle görüşüleceğine ilişkin bir Genel Kurul kararı olmadan, Kanunun ivedilikle görüşüldüğü gerekçesiyle dava açmış olsalardı cevabınız değişir miydi?

OLAY VIII: Yargılama sonucunda haklı çıktığı davaya ait mahkeme ilamının harçsız olarak kendilerine verilmesini isteyen davacılar A.F. GU ve K.M nin bu taleplerini değerlendiren Mahkemeler itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu savıyla AYM'ye başvurmuştur. 2.7.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun, 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin '*Karar ve ilam harcı ödenmedikçe ilgiliye ilam verilmez*' biçimindeki ikinci tümcesi ile 32. maddesinin '*Yargı işlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe mütaakkıp işlemler yapılmaz*' biçimindeki birinci tümcesinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 35., 36. ve 90. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istenmiştir. Anayasa Mahkemesi ilgili hükmü iptal etmiştir.

SORU 33. Bu başvuru yolunun hukuki niteliği nedir?

SORU 34. Tespit ettiğiniz başvuru yolunun şartları nelerdir?

SORU 35. AYM'sinin iptal gerekçesi ne olabilir?

OLAY XV: 17.2.2012 günlü, 6278 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un genel gerekçesi bulunmamaktadır. Anayasanın 88. maddesinin ikinci fıkrasında kanun tasarı ve tekliflerinin TBMM'de görüşülme usul ve esaslarının içtüzük ile düzenleneceği belirtilmiştir. TBMM İçtüzüğü'nün 74. maddesinin 2. fıkrasında, kanun tekliflerinin gerekçesi ile Başkanlığa verileceği kuralına yer verilmiştir. Yasal düzenlemenin amacı, konusu, sebep ve maksadının genel gerekçede, ortaya konarak, düzenlemeye neden ihtiyaç duyulduğunun açıklığa kavuşturulması gerektiğinden bahisle Teklifin genel gerekçesinin olmaması içtüzük ihlali yoluyla Anayasanın 88. maddesine aykırı görülerek Anayasa Mahkemesinde dava açılmıştır.

SORU 36. Anayasa Mahkemesinin kararı ve gerekçesi ne olabilir? Tartışınız.

PRATİK ÇALIŞMASI HAKKINDA NOT: Bu pratik çalışması çeşitli kaynaklardan hazırlanarak oluşturulmuş bir ÇALIŞMA METNİ'dir. Bu Pratik çalışma öğrencilerin final sınavları öncesi bilgilerini ölçmek veya çalışmaları için hazırlanmıştır. Bu metni dersin hocası tarafından 2024-2025 Güz Döneminde Anayasa Hukuku I (HKUK 131) dersini alan öğrenciler için hazırlanmıştır. **30.12.2024 tarihli son derse bu çalışma çözülmüş olarak gelinmelidir. Çalışma metni-doküman- önceden izin almaksızın hiçbir biçimde çoğaltılamaz, kopyalanamaz, yayımlanamaz. Pratik metni hazırlayan hocaların izni almaksızın dağıtılamaz, başka yollarla web sayfalarına konulamaz, para karşılığında kopyalanıp satılamaz. Doç. Dr. Demet Çelik Ulusoy BAŞARILAR DİLERİM.**